

M.A. Sem.-3 Examination

503

Geography

November-2025

[Max. Marks : 70]

Time : 2-30 Hours]

1. સામાજિક ભૂગોળનો અર્થ શું છે? તેના વિકાસપ્રક્રિયાની વિસ્તૃત ચર્ચા યોગ્ય દૃષ્ટાંતો સાથે કરો. 14
- Or
1. સામાજિક ભૂગોળના સ્વરૂપનું ટૂંકમાં વર્ણન કરો અને 'સામાજિક ભૂગોળ અન્ય સામાજિક વિજ્ઞાનો સાથે કેવી રીતે સંબંધિત છે' તેની ચર્ચા કોઈપણ બે વિષયોના પરિપેક્ષ્યમાં યોગ્ય વિભાવનાઓ તથા ઉદાહરણો સાથે કરો. 14
2. સામાજિક આંતરક્રિયાના મુખ્ય માધ્યમો કયા છે? યોગ્ય ઉદાહરણો સાથે સામાજિક આંતરક્રિયા અને સંબંધોને અસર કરતા ભૌગોલિક પરિબલોની વિવેચનાત્મક ચર્ચા કરો. 14
- Or
2. 'ભારતની ભૌતિક વિવિધતામાં એકતા અને સામાજિક વિવિધતામાં એકતા વચ્ચે ગાઢ સહસંબંધ છે' - આ વિધાનનું સચોટ વિશ્લેષણ કરો. 14
3. 'સામાજિક જૂથ' એટલે શું? તેની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ કઈ છે? ઉદાહરણો સાથે તેના માળખું અને વર્ગીકરણની સમજ આપો. 14
- Or
3. માનવ પ્રજાતિઓના વર્ગીકરણના આધારોને સંક્ષેપમાં વર્ણવો અને ગ્રિફિથ ટેલરે આપેલ વર્ગીકરણની ઉદાહરણો સાથે સવિસ્તાર ચર્ચા કરો. 14
4. શહેરીકરણ એટલે શું? ભારતીય સમાજમાં શહેરીકરણના સ્વરૂપને આર. એન. મોરીસ (R. N. Morris) દ્વારા આપેલ લાક્ષણિકતાઓના પરિપેક્ષ્યમાં સ્પષ્ટ કરો. 14
- Or
4. આધુનિકરણ પ્રક્રિયા શું છે? તેના કારણો, પ્રકારો અને અર્થઘટનનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન યોગ્ય ઉદાહરણો સાથે કરો. 14
5. નીચેઆપેલા 12 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 7 પ્રશ્નોનો જવાબ આપવો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે. 14
1. ટેકનોલોજીના સંદર્ભે વૈશ્વિકીકરણની અસર નીચેમાંથી કયા એક કાર્યમાં થતી નથી?
- A. ટેકનોલોજીમાં એકાધિકાર
B. ટેકનોલોજી ટ્રાન્સફર
C. ટેકનોલોજીનો સહયોગ
D. ટેકનોલોજીકલ કન્સલ્ટન્સી
2. ભારતમાં નીચેનામાંથી કયો સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પ્રદેશ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યમાં સમાવિષ્ટ નથી?
- A. અવધ
B. ગઢવાલ
C. રોહિલખંડ
D. બુંદેલખંડ

3. વિશ્વની મુખ્ય જાતિઓ અને પ્રદેશો દર્શાવતી નીચેનામાંથી કઈ જોડી સાચી નથી?
  - A. એસ્કિમો - અલાસ્કા
  - B. બુશમેન - દક્ષિણ આફ્રિકા
  - C. મસાઇ - ઓસ્ટ્રેલિયા
  - D. કઝાક - મધ્ય એશિયા
4. સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પ્રદેશની શ્રેષ્ઠ વ્યાખ્યા કઈ છે?
  - A. સમાન ભૌતિક લક્ષણો ધરાવતો પ્રદેશ
  - B. સમાન સાંસ્કૃતિક લક્ષણો, માન્યતાઓ અને સામાજિક ગોઠવણ ધરાવતો પ્રદેશ
  - C. આર્થિક સમાનતા ધરાવતો પ્રદેશ
  - D. ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં
5. ક્રોકેસોઇડમાં નીચેનામાંથી કઈ માનવ જાતિનો સમાવેશ થતો નથી?
  - A. આલ્પાઇન
  - B. નોર્ડિક
  - C. ભૂમધ્ય
  - D. પ્રોટો-ઓસ્ટ્રેલોઇડ
6. સામાજિક ભૂગોળના સંદર્ભમાં વૈશ્વિકીકરણ (Globalization) નો મુખ્ય અર્થ શું છે?
  - A. સમાજનું એકલત્વ (Isolation of Societies)
  - B. ક્ષેત્રિય અવરોધોમાં ઘટાડો અને સાંસ્કૃતિક પરસ્પર નિર્ભરતા
  - C. સંચાર નેટવર્કની મર્યાદા
  - D. ગ્રામ્ય સ્વયંપૂર્ણતાનો વિસ્તાર
7. બોગાર્ડસ દ્વારા આપવામાં આવેલા માપદંડો પૈકી, નીચેનામાંથી કયો ગાઢ સામાજિક સંબંધોનું વર્ણન કરે છે?
  - A. પાડોશી સંબંધો
  - B. ઓફિસ રૂમ સંબંધો
  - C. વાતચીતના સંબંધો
  - D. મુલાકાતી સંબંધો
8. નીચેની ભાષાઓમાંથી કઈ ભાષા ઈન્ડો-યુરોપિયન (Indo-European) કુટુંબની નથી?
  - A. હિન્દી (Hindi)
  - B. નેપાળી (Nepali)
  - C. ગુજરાતી (Gujarati)
  - D. કન્નડ (Kannada)
9. નીચેના પૈકી કઈ માહિતી વિશિષ્ટ નોંધણી (Vital Registration) માં નોંધાતી નથી?
  - A. લગ્ન નોંધણી (Registration of Marriage)
  - B. જન્મ અને મૃત્યુ નોંધણી (Registration of Births and Deaths)
  - C. દત્તક બાળકોની નોંધણી (Registration of Adopted Children)
  - D. સ્થળાંતરણ નોંધણી (Registration of Migration)

E1228-3

10. વિસ્તારના દૃષ્ટિકોણે નીચેના પૈકી કયું એક સૌથી નાનું સાંસ્કૃતિક એકમ છે?
- સાંસ્કૃતિક પ્રદેશ (Cultural Region)
  - સાંસ્કૃતિક બિંદુ (Cultural Point)
  - સાંસ્કૃતિક ક્ષેત્ર (Cultural Realm)
  - સાંસ્કૃતિક ભૂદૃશ્ય (Cultural Landscape)
11. નીચેના પૈકી કયું કારણ ભારતીય સમાજમાં લિંગ અસમાનતા (Gender Inequality) માટે જવાબદાર નથી?
- પિતૃસત્તાત્મક સામાજિક પ્રણાલી (Patriarchal Social System)
  - સમાન મિલકત અધિકાર (Equal Property Rights)
  - પુત્રપ્રાધાન્ય (Preference for Sons)
  - શિક્ષણ અને આરોગ્યની અસમાન સુવિધાઓ (Inequality in Education and Health Facilities)
12. જૈન ધર્મના અનુયાયીઓની સૌથી વધુ વસ્તી કયા રાજ્યોમાં જોવા મળે છે?
- મહારાષ્ટ્ર
  - રાજસ્થાન અને ગુજરાત
  - મધ્ય પ્રદેશ
  - ઓડિશા

P.T.O

MA / MSc Sem. III – Examination, November 2025
GEO503: Social Geography

E/228-y

-
1. What is the meaning of Social Geography? Discuss in detail the development of Social Geography with suitable illustrations. **14**
- Or
1. Briefly explain the nature of Social Geography and discuss how Social Geography is related to other Social Sciences with suitable concepts and examples from any two disciplines. **14**
2. What are the mediums of social interaction? Critically examine the geographical factors influencing social interaction and social relationships with suitable examples. **14**
- Or
2. There exists a strong interrelationship between unity in India's physical diversity and unity in social diversity." – Analyze this statement critically. **14**
3. What do you understand by a Social Group? Describe its main characteristics and explain its structure and classification with suitable examples. **14**
- Or
3. Briefly describe the basis of classification of human races and discuss in detail the classification proposed by Griffith Taylor with suitable examples. **14**
4. What do you mean by Urbanization? Explain the nature and pattern of urbanization in Indian society in the light of the characteristics proposed by R. N. Morris. **14**
- Or
4. What is the process of modernization? Critically evaluate its causes, types, and interpretations with relevant examples. **14**
5. **Out of 12 questions, attempt any 7 questions. Each question carries two marks. **14****
1. Which one of the following functions is not affected by globalization in terms of technology?
A. Monopoly in Technology
B. Transfer of Technology
C. Collaboration of Technology
D. Technological Consultancy
2. Which one of the following socio-cultural regions in India is not included in the state of Uttar Pradesh?
A. Avadh
B. Garhwal
C. Rohilkhand
D. Bundelkhand
3. Which one of the following pairs showing the major tribes and regions of the world is not correct?
A. Eskimo - Alaska
B. Bushmen - South Africa
C. Masai - Australia
A. Kazakhs - Central Asia

E1228-5

4. A *socio-cultural region* can be best defined as:
  - A. A region defined by uniform physical features
  - B. A region with common cultural traits, beliefs, and social organization
  - C. A region with economic homogeneity
  - D. None of these
5. Caucasoid does not include which one of the following human species?
  - A. Alpine
  - B. Nordic
  - C. Mediterranean
  - D. Proto-Australoid
6. Globalization in the context of Social Geography primarily implies:
  - A. Isolation of societies
  - B. Reduction of spatial barriers and cultural interdependence
  - C. Limitation of communication networks
  - D. Expansion of rural autarky
7. Among the criteria given by Bogardus, which one of the following describes close social ties?
  - A. Neighbor relations
  - B. Office room relations
  - C. Speaking relations
  - D. Visitor relations
8. None of the following languages are of Indo-European descent.
  - A. Hindi
  - B. Nepali
  - C. Gujarati
  - D. Kannada
9. What type of information is not stored in Vital registrations?
  - A. Registration of marriage
  - B. Registration of births and deaths
  - C. Registration of adopted children
  - D. Registration of migration
10. Which one of the following is the smallest entity in area location?
  - A. Cultural Region
  - B. Cultural Point
  - C. Cultural Realm
  - D. Cultural Landscape
11. Which of the following is *not* a major cause of gender inequality in Indian society?
  - A. Patriarchal social system
  - B. Equal property rights
  - C. Preference for sons
  - D. Inequality in education and health facilities
12. Jainism has its highest concentration in:
  - A. Maharashtra
  - B. Rajasthan and Gujarat
  - C. Madhya Pradesh
  - D. Odisha

— X